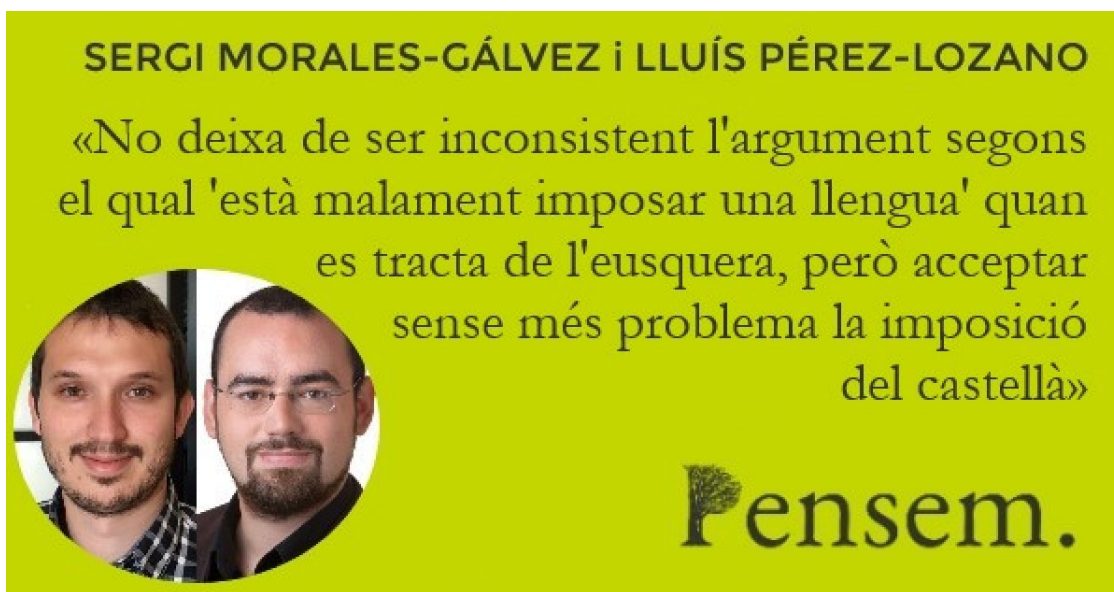

Per què li diuen «imposició» quan volen dir «política lingüística»?

No deixa de ser paradoxal i absolutament inconsistent fer servir l'argument segons el qual "està malament imposar una llengua" quan es tracta de l'eusquera, però acceptar sense més problema la imposició del castellà

Manifestació en contra de la immersió lingüística en català a l'escola. | Hablamos Español

Darrerament, les llengües han tornat a aparèixer d'una manera destacada al debat públic a l'Estat espanyol. El 2 de juny del 2018 una manifestació de milers de persones (convocades per diverses entitats, entre elles els principals partits nacionalistes espanyols) protestaven contra la política lingüística del govern navarrès i la seva "imposició" de l'eusquera. Poc després de constituir el govern Torra, apareixia a la premsa que la nova Consellera de Cultura de la Generalitat, Laura Borràs, havia signat el manifest Koiné i que havia declarat que, malgrat el seu afecte personal pel castellà, considerava que a Catalunya és una "llengua d'imposició".

Tanmateix, **a qualsevol democràcia moderna, debatre sobre polítiques públiques en termes d'imposició és una trampa. Tots els Estats, inclosos els democràtics, "imposen" coses, des de la velocitat màxima a la que circulem a les carreteres fins a quins aliments es poden comprar i vendre,** passant per quins impostos hem de pagar la ciutadania per a sufragar totes aquestes "imposicions".

El 2 de junio os animamos a acudir a Pamplona a la manifestación contra la imposición del euskera. Hemos preparado una imagen con nuestros motivos para manifestarnos. (corre por ahí un plagio sin nuestro logo, nos encanta que gusten tanto nuestras ideas que nos las copien ?) pic.twitter.com/RbuaPc2yYy

? PP Navarra | PPN (@PPNavarra) May 28, 2018

En el debat de la llengua, reduir la discussió al marc de la 'imposició' implica, moltes vegades, donar per fet que existeixen llengües que s'imposen (per exemple, l'eusquera a Navarra) i altres que, en canvi, no (per exemple, el castellà a Navarra), cosa que sempre és falsa: **ni que sigui per omissió, un Estat imposa uns usos lingüístics en detriment d'altres des del moment en que redacta els seus documents oficials en una o altres llengües.** Però és que, a més, en el cas del castellà a l'Estat espanyol, la imposició dista de ser per simple omissió: el catàleg de normes positives que obliguen a la utilització de la llengua castellana és extens, començant per l'article 3 de la Constitució espanyola, que imposa a tots els ciutadans i ciutadanes de l'Estat l'obligació de saber castellà. No es tracta simplement de paraules: existeix jurisprudència exclouent persones de la nacionalitat espanyola per no saber castellà.

No deixa de ser paradoxal i absolutament inconsistent fer servir l'argument segons el qual "està malament imposar una llengua" quan es tracta de l'eusquera, però acceptar sense més problema la imposició del castellà. **Si el problema rau en que "imposar una llengua és dolent/immoral", no és raonable mantenir les diverses formes en que la llei imposa el castellà a tot l'Estat** mentre es reclama que l'eusquera estigui exclòs de les mateixes formes d'imposició.

Per a tenir un debat honest sobre el tema, cal abandonar qualsevol raonament al voltant del concepte "imposició" i acceptar: (1) que és inevitable que l'Estat, per acció o per omissió, faci política lingüística; i (2) que totes les polítiques públiques (també les lingüístiques) impliquen l'ús de mitjans més o menys coercitius. **La discussió s'ha de centrar, doncs, en quines decisions, quines polítiques lingüístiques, són correctes i quines no.** Les coordenades d'aquesta correcció s'han de situar, d'una banda, en quina legitimitat tenen aquestes eines coercitives que regulen el fet lingüístic (quins processos s'han seguit per decidir això? I qui ho ha decidit?) i, de l'altra, si l'ús que s'està fent d'aquestes eines és just o no (és la decisió adequada? Respon a criteris de justícia?).

La legitimitat té a veure amb "qui" pren una decisió política i "com" la pren i l'executa, més que no pas amb "què" conté aquesta decisió. Com diu el filòsof republicà Philip Pettit, la legitimitat es pregunta sobre quin procediment han de seguir les institucions polítiques per decidir les seves lleis i polítiques (per tal que siguin vistes com a legítimes per la seva ciutadania). Respecte la primera qüestió (la del "qui"), la resposta més immediata i raonable és: la ciutadania del territori on es vulgui legislar sobre política lingüística; cosa que ens porta a la mateixa pregunta fent un giravolt: **quin és el territori on la ciutadania ha de decidir col·lectivament sobre política lingüística? L'estat? Un territori sub-estatal? La humanitat sencera?** La resposta dependrà de les característiques de cada cas concret, però podríem dir, a grans trets, que les fronteres de la política lingüística les hauria de dibuixar l'arrelament històric de les llengües a cada territori: si arreu d'un Estat està arrelada històricament una llengua (perquè l'Estat l'ha promoguda al llarg dels segles), però dins un territori pertanyent a aquest Estat hi ha a més a més una altra llengua històricament arrelada, aleshores **la ciutadania d'aquest territori hauria de poder elaborar democràticament una política lingüística diferenciada de la resta de l'Estat.** En una Catalunya independent, per exemple, la ciutadania aranesa hauria de tenir màxima autonomia a l'hora de decidir quina política lingüística es practica a l'Aran.

Respecte a la segona pota de la legitimitat, el "com" es decideix la política lingüística, a grans trets, hauria de tractar-se d'un procés d'una banda acceptat per totes les parts (en aquest cas, tots els individus del territori, amb independència dels seus usos lingüístics), i de l'altra on tots aquests tinguessin una veu influent i decisiva. La democràcia, com sabem, es basa en un equilibri entre el govern de la majoria i la protecció de les minories. En aquest sentit, **les minories lingüístiques (com podrien ser els parlants de basc a Navarra o a la resta del País Basc) haurien de tenir una influència decisiva pel que fa als seus drets i deures lingüístics, que no puguin ser atropellats per la majoria.**

La justícia, a diferència de la legitimitat, no té tant a veure amb com prenem les decisions col·lectivament, sinó amb si aquestes són moralment acceptables o no (independentment que

Pensem.

siguin legítimes). En concret, el debat sobre la justícia sol centrar-se en el repartiment dels costos i beneficis de la vida en comú: és suficientment igualitari? És eficient? Com afecta les nostres llibertats? Òbviament, totes aquestes preguntes ni són fàcils de respondre ni, quan es responen, són compatibles entre sí: **no hi ha, per exemple, llibertat sense seguretat, però sovint allò que pot ser necessari per a garantir la seguretat pot amenaçar la preservació de la llibertat, i viceversa.**

Aplicat a les llengües, pot passar el mateix. **Quan parlem sobre quines mesures de regulació de les llengües són justes i quines no, hi ha diversos valors en joc que cal tenir en compte i equilibrar:** són mesures favorables a la igualtat d'oportunitats socioeconòmica i la mobilitat territorial de la ciutadania? Respecten i fomenten la seva autonomia individual? Tenen en consideració l'igual status/dignitat dels seus parlants? Asseguren una comunicació efectiva entre ciutadans i que existeixi una esfera pública democràtica compartida? Preguntes com aquestes són les que els teòrics polítics que treballen sobre la justícia lingüística miren de respondre, i són també les que nosaltres com a ciutadans ens hauríem de fer en comptes de centrar-nos en el fals marc centrat en la 'imposició'. El que ens hauria d'importar és veure per què les llengües importen als seus parlants, quins valors estan en joc en cada cas, i **quins equilibris entre valors són els més adequats per tal d'assolir polítiques lingüístiques més justes per les nostres societats.**

En aquest sentit, la restrictiva normativa espanyola (que només blindava el castellà) no ajuda. I encara ajuda menys que els principals agents polítics espanyols estiguin, irresponsablement, donant a entendre que mentre el castellà (absolutament blindat legalment a nivell estatal) és, com deia Joan Carles I, una "*lengua de encuentro*" (no d'imposició), **la resta de llengües, quan se'ls intenta donar un estatus legal i social similar al castellà, passen a ser llengües d'imposició.** Aquest marc no és només enganyós, sinó que desvirtua absolutament la deliberació democràtica sobre la legitimitat i la justícia de les polítiques lingüístiques. Cosa que vol dir, per cert, que el republicanisme català hauria d'evitar reproduir-lo. Ni li cal, ni li convé.